



# Arbetslivsrelaterat projekt

Minna Hyttinen

Arbetslivsrelaterat projekt

Socionom

2017

Minna Hyttinen

## Innehåll

<b>1</b>	<b>Inledning</b>	<b>3</b>
<b>2</b>	<b>Syfte</b>	<b>4</b>
<b>3</b>	<b>Bakgrund</b>	<b>4</b>
3.1	4bt	5
3.2	Person med funktionsvariation	5
<b>4</b>	<b>Centrala begrepp</b>	<b>6</b>
4.1	Delaktighet	6
4.2	Ensamhet	7
4.3	Självbestämmanderätt	7
<b>5</b>	<b>Metod</b>	<b>8</b>
5.1	Etiska aspekter	9
<b>6</b>	<b>Resultat</b>	<b>9</b>
<b>7</b>	<b>Diskussion</b>	<b>14</b>
7.1	Resultat och diskussion	15
7.2	Slutsatser	16
	<b>Källor</b>	<b>17</b>
	<b>Bilagor</b>	<b>19</b>
	Bilaga 1: Intervjufrågor	19
	Bilaga 2: Samtycke	21
	Bilaga 3: Följebrev	22

# 1 INLEDNING

”Vi alla har rätt till en aktiv fritid och att vara delaktiga i samhället vi lever i”. (FDUV 2020)

FDUV tar väldigt kort och fint upp att vi alla har rätt till en aktiv fritid. Sams vänverksamhet ger den möjligheten till deras klienter. Fritiden tillsammans med en vän är viktig och meningsfull för oss alla, men dessvärre är det inte en självklarhet för alla. Vi alla vill på samma sätt ha möjligheten till att göra saker vi tycker om, och det helst tillsammans med en vän. Att få vara delaktig i samhället som vi lever i är också en viktig aspekt av våra liv. I den här undersökningen kommer delaktighet undersökas med utgångspunkt i rätten att själv få bestämma över vad man vill göra på sin fritid. Det ordnas mycket aktiviteter och klubbar för personer med en funktionsvariation, men jag tycker personligen att det är självklart att vi också vill göra saker tillsammans med våra vänner. Att erbjuda frivilligvän verksamhet är i mina ögon en väldigt meningsfull och viktig uppgift.

I den här undersökningen tar jag också upp självbestämmanderätten, för att alla personer skall ha en rätt till att själv bestämma över vad man vill göra på sin fritid. Fritiden kommer inte att kännas lika meningsfull om du inte får eller har möjligheten att göra de saker du är intresserad av och som du tycker om att göra. En frivilligvän ger dig möjligheten att tillsammans göra vad du vill göra, på samma gång som du får sällskap och stöd om det behövs. Frivilligvän verksamhetens uppdrag är också att minska på ensamheten kring personer med funktionsvariation. Ensamhet är ett stort problem i vårt samhälle och det behövs många olika stödfunktioner och förebyggande arbete för att minska på ensamheten. Detta är en ytterligare orsak till att jag tycker att det är väldigt viktigt att det finns vänverksamhet som erbjuder frivilliga vänner åt personer som kanske inte alla har det så lätt att hitta vänner eller har möjligheten att göra saker ensamma.

## 2 SYFTE

Detta arbetslivsrelaterade projekt har jag gjort i samarbete med Karolina Sjöberg på 4bt (4 betydelsefulla timmar). Syftet med projektet är att få en bredare kunskap om hur frivilligvän verksamheten påverkar 4bt:s klienter och vilken uppfattning de har av frivilligvännens påverkan på sin egen ensamhet och delaktighetskänslor i fritiden. Jag kommer börja med att ta upp relevant information om 4 betydelsefulla timmar. Sedan tas centrala begrepp upp som är viktiga för denna undersökning, såsom t.ex. personer med funktionsvariation, delaktighet, ensamhet samt självbestämmanderätt.

Jag kommer inte gå in på olika typer av funktionsvariationer, utan jag fokuserar på helhetsbilden. Jag går heller inte in på vilka alla typer av föreningar och verksamheter det finns för dessa personer.

Intervjufrågorna hittas i bilaga 1.

## 3 BAKGRUND

Personer med en funktionsvariation har mer fritid, men oftast också mindre möjligheter att delta i fritidsaktiviteter på grund av både sociala och ekonomiska svårigheter. (Lövgren 2013)

Både FN och Världshälsoorganisationen (WHO) betonar vikten av fritid och aktiviteter för personer med en funktionsvariation. FN-konventionen tar också upp på vilka olika sätt och inom vilka olika områden personer med funktionsvariation skall ha rättigheten att delta i samhället. Att kunna delta i en aktiv fritid är en av dessa rättigheter. (Ineland m.fl. 2019 s. 157)

Brunt (2014 s. 118) lyfter upp att genom att delta i aktiviteter har människor möjligheten att lära sig, få erfarenheter och bygga upp den egna självkänslan och identiteten samt att utveckla färdigheter i vardagen. Alla människor, oavsett om hen har en funktionsvariation eller inte, har ett behov av och rätt till en meningsfull vardaglig sysselsättning. Det har även kommit upp i fler undersökningar för personer med psykisk funktionsvariation att

en meningsfull sysselsättning är viktigt för dessa personers välbefinnande och livstillfredsställelse.

Pietarinen (2018 s. 49) har gjort en undersökning om ensamhetskänslan för människor med funktionsvariation. Undersökningen kom fram till att personer med en funktionsvariation inte vill stanna hemma och att de gärna är delaktiga i olika aktiviteter. Det framkom också att många är i behov av en personlig assistent eller stödperson för att kunna delta i de olika aktiviteterna.

Tröskeln att börja en ny hobby kan ibland vara väldigt hög, men på samma gång är det väldigt belönande om man lyckas stiga över den tröskeln. Redan en timme med något man gillar är ett effektivt sätt att slappna av. Genom att göra något trevligt kan man glömma vardagens stress och besvär. (Mieli 2020)

### **3.1 4bt**

4 betydelsefulla timmar (4bt) är en del av Sams vänverksamhet och har som syfte att erbjuda ”en vän och en hjälpare hand då det behövs”. Fyra betydelsefulla timmar förmedlar frivilligvänner till personer med en funktionsvariation i Svenskfinland. Ett vänpar träffas i medeltal 4–10 timmar om månaden, för att t.ex. prata, gå på kaffe, gå på en promenad eller för att göra vad än paret vill göra tillsammans. 4bt:s koordinatörer hjälper dig att hitta en ny vän med likadana intressen som du själv så att ni skall få en meningsfull fritid tillsammans. (Sams 2020)

### **3.2 Person med funktionsvariation**

En person med en funktionsvariation kan betyda en person med svårigheter att lära sig och förstå nya saker. I vilken utsträckning funktionsvariationen påverkar individens liv beror väldigt mycket på vilken grad av funktionsvariation personen har. Om funktionsvariationen är mild så kan det vara att individen ganska långt kan leva ett självständigt liv eller bara behöver stöd i vissa delar i livet, men med grav funktionsvariation kan individen vara i konstant behov av stöd. Alla personer, oavsett funktionsvariation, har sina styrkor och förmågor att lära sig nya saker genom rätt typ av stöd och hjälp. Orsakerna bakom en

funktionsvariation är väldigt olika och en stor procent av dessa får man aldrig veta orsaken till. (Kehitysvammaliitto 2020)

Funktionsförmåga anses vara den förmågan som är viktig och nödvändig för att vardagen skall fungera smidigt. Detta innebär arbete, studier, att ägna sig åt fritidsaktiviteter och hobbyer, att ta hand om sig själv och andra. Alla dessa saker kräver många olika ”förmågor”, som syn, hörsel, rörelseförmåga, minne och annan typ av informationshantering. Dessutom behövs också sociala och psykiska färdigheter och egenskaper. En persons funktionsförmåga påverkas också av omgivningen hen lever i, faktorer så som bostads- och livsmiljö, stöd av andra människor och olika typer av tjänster kan främja personens funktionsförmåga och hjälpa personen att klara av sin vardag. (Thl 2019a)

## **4 CENTRALA BEGREPP**

Centrala begrepp i denna undersökning är delaktighet, ensamhet och självbestämmanderätten. Jag anser att dessa begrepp är viktiga för denna undersökning på grund av att vi går in på klienternas upplevelser av hur en frivilligvän främjar känslan av delaktighet, huruvida de känner sig ensamma och om de själva får bestämma över hur de tillbringar sin fritid.

### **4.1 Delaktighet**

International classification of functioning, disability and health (ICF) tar upp att delaktighet är ett av det mest centrala begreppen för personer med en funktionsvariation. I ett samhällspolitiskt sammanhang används delaktighet för att lyfta upp utsatta grupper i samhället. Att använda sig av begreppet "delaktighet" är ofta väldigt uppdaterat och korrekt, men den praktiska användningen av begreppet är inte alltid helt klar. Begreppet har olika betydelser beroende på vilken professionell grupp som använder det. På ett juridiskt sätt betyder delaktighet ”medansvarig”, men det handlar emellertid om mer än att bara vara med. I helhet betyder delaktighet ”en individs frivilliga och aktiva bidrag till en kollektiv process som hen upplever som angelägen och meningsfull för sig själv och andra”. (Hallberg & Hallberg 2018 s. 10)

Personer med en funktionsvariation skall få samma möjligheter som personer utan funktionsvariation har att delta i samhället de lever i, samt att påverka beslut som rör dem själva. Delaktighet förutsätter att personen har tillgång till tillräckligt material för beslutfattande, att de får vara med i beslutfattande som berör dem själva, har möjlighet till sociala betydelsefulla relationer och får vara medlem i olika grupper. Individens skall uppleva känslan av gemenskap i de olika grupperna. Delaktighet uppstår i samspel mellan individ och gemenskap. (Thl 2019c)

## **4.2 Ensamhet**

Ensamhet är vanligt och människor i alla åldrar kan känna sig ensamma. Ensamhet kan hämta med sig skam och kan även vara skrämmande. Därför bestämmer en del att inte ta upp deras känslor om ensamhet. Det är därför det blir viktigt att ta upp ämnet oftare. Alla människor är i behov av närhet av andra människor. Vi har ett behov av att känna oss viktiga och värdefulla. Det är också möjligt att känna sig ensam omkring andra människor, så det är viktigt att komma ihåg att känslan av ensamhet inte är samma sak som brist på vänner eller sociala relationer. Ensamhet hämtar med sig tunga känslor, för att alla av oss behöver människorelationer och känslan av att känna sig accepterad av andra och känslan av gemenskap. Känslan av utanförskap ger starka negativa känslor, speciellt om man får känslan av att inte vara accepterad eller av att vara otillräcklig. (Mielenterveyden keskusliitto 2020)

När det gjorts undersökningar kring ensamhet har oftast personer med en funktionsvariation lämnats bort. De få undersökningar som gjorts kring ensamhet för personer med funktionsvariation har kommit till väldigt olika slutsatser. Resultaten har kastat från att 9 % ofta känner sig ensamma till att 39 % ofta känner sig ensamma. Genom att se på problemet genom gemenskap, inklusion och exklusion samt isolering från samhället kommer man till den verkligheten att annorlunda personer inte hör in med andra. (Teittinen 2015)

## **4.3 Självbestämmanderätt**

Självbestämmanderätten innebär att alla har rätt till likabehandling, personlig frihet och integritet. Individens har rätt att bestämma över sitt eget liv och rätt att bestämma i frågor

som gäller individen själv. Självbestämmanderätten bygger på de grundläggande mänskliga rättigheterna. (Thl 2019b)

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsvariation har som syfte att främja, skydda och säkerställa att personer med funktionsvariation har samma möjligheter att få ta del av de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna. Deras syfte är också att främja respekten för deras medfödda värde. Personer med funktionsvariation skall ha samma rätt att leva ett självständigt liv som en del av deras egen närmiljö. (Social- och hälsovårdsministeriet 2016)

## 5 METOD

Som metod för undersökningen valdes individuella intervjuer med utvalda respondenter. Respondenterna var utvalda av Karolina och mig. Alla intervjuer utfördes i februari 2020. Tid och plats för intervjuerna bestämdes enskilt med alla respondenter skilt.

När man utför en intervju är det viktigt att först göra ett bra förberedelsearbete. Det är viktigt att tydliggöra vad syftet med intervjuerna är, ha ett tydligt område och problem man vill få svar på och avgränsa problemet samt att göra specifika frågor. Det är viktigt att ha tillräcklig med tid när man utför intervjuerna och att skriva ner resultatet. Datainsamlingen ska påbörjas först när syftet är helt klart. Ett klart syfte är viktigt för att kunna få ett tydligt resultat på undersökningen. (Lantz 2013 s. 26-27)

Att kunna formulera tydliga frågor som är möjliga att undersöka och besvarar syftet på undersökningen kan vara en svår process. (Lantz 2013 s. 35) Intervjufrågorna till detta arbete är gjorda tillsammans med Karolina Sjöberg. Det tog oss ett par omgångar före vi kom fram till de frågor som jag sedan använde mig av i intervjuerna.

Som intervjumetod använde jag mig av en öppen intervju, vilket betyder att respondenterna fritt med egna ord får besvara intervjufrågorna. Respondenterna får alltså på så vis själv bestämma vilka ämnen de önskar ta upp i intervjun. Intervjuaren försöker under intervjun följa med respondentens tänkande och kan vid behov ställa följdfrågor för att fördjupa sig i respondentens tänkande. (Lantz 2013 s. 43)



En kvalitativ analys för den öppna intervjumetoden kan ge en känslomässig och ökad förståelse av arbetets syfte. (Lantz 2013 s. 46) Valde göra en kvalitativ studie med intervju som metod för jag vill komma fram med respondenterna egna erfarenheten och känslor kring ämnet. Ville ge respondenterna möjligheten att fritt besvara frågorna med egna ord.

Man börjar alltid en kvalitativ analys med en beskrivning av vad respondenterna sagt och ibland är den beskrivningen tillräcklig för att besvara intervjuens syfte, men oftast vill vi lära oss något mera och då kan man använda sig av olika typer av analyser. (Lantz 2013 s. 134) Jag har utfört analysen genom att beskriva vad respondenterna har sagt i flytande text. En del av frågorna har blivit besvarade med "Jo" eller "Nej"- svar eller något där i mellan, och dessa svar har jag också analyserat med en figur för att kunna förtydligade presentera resultatet.

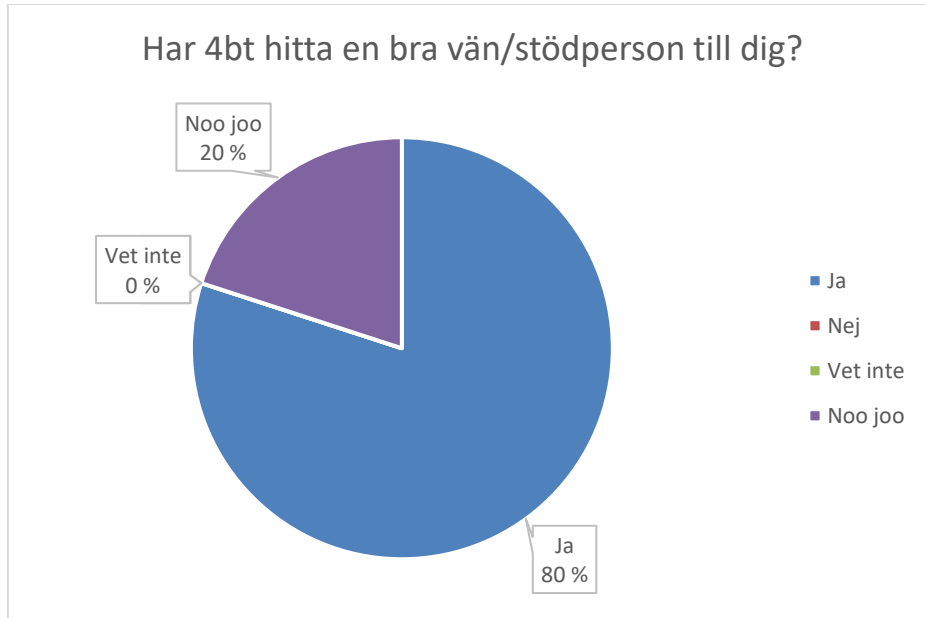
## **5.1 Etiska aspekter**

För att kunna tillämpa god vetenskaplig praxis ska skribenten vara allmänt omsorgsfull, hederlig, ha allmän noggrannhet i dokumenteringen och användningen av tidigare forskning samt i bedömningen av resultaten. Skribenten ska på ett korrekt sätt kunna hänvisa till använd information och respektera tidigare forskning. Undersökningen planeras, genomförs och rapporteras och insamlade data förvaras på ett sådant sätt som krävs för en vetenskaplig undersökning. Skribenten ska kunna tolka resultatet neutralt och egna åsikter ska inte påverka resultatet. (Tenk, 2012, s.18-19)

## **6 RESULTAT**

I undersökningen deltog fem respondenter. Alla intervjuer utfördes i februari 2020. Fyra av intervjuerna gjordes mellan mig och respondenten, en intervju satt Karolina med på av respondentens önskemål. Respondenternas kön och ålder tas inte hänsyn till i denna undersökning. Jag kommer ta upp svaren på frågorna till intervjun i den ordning jag frågade frågorna.

**Har 4bt hittat en bra vän/stödperson till dig?** Alla fem respondenter är nöjda med sin 4bt vän/stödperson som 4bt har hittat dem. För att förtydliga presenteras resultatet i *figur 1*.



*Figur 1: Har 4bt hitta en bra vän/stödperson till dig?*

**Hur trivs ni tillsammans?** Alla fem respondenter trivs bra tillsammans med sin 4bt vän/stödperson. För att förtydliga presenteras resultatet i *figur 2*.



*Figur 2: Hur trivs ni tillsammans?*

### Vad brukar ni göra tillsammans?

Alla fem respondenter gav väldigt varierande svar men det aktiviteter som kom mest fram var: musebesök, bio, promenader, cafébesök, besök till köpcentrum och sevärdheter.

**Får du stöd av din vän/stödperson?** Alla fem respondenter tyckte det får stöd av sin 4bt-vän/stödperson. För att förtydliga presenteras resultatet i *figur 3*.



Figur 3: Får du stöd av din vän/stödperson?

### Ifall du vill prova nya saker, kan du göra det med din vän?

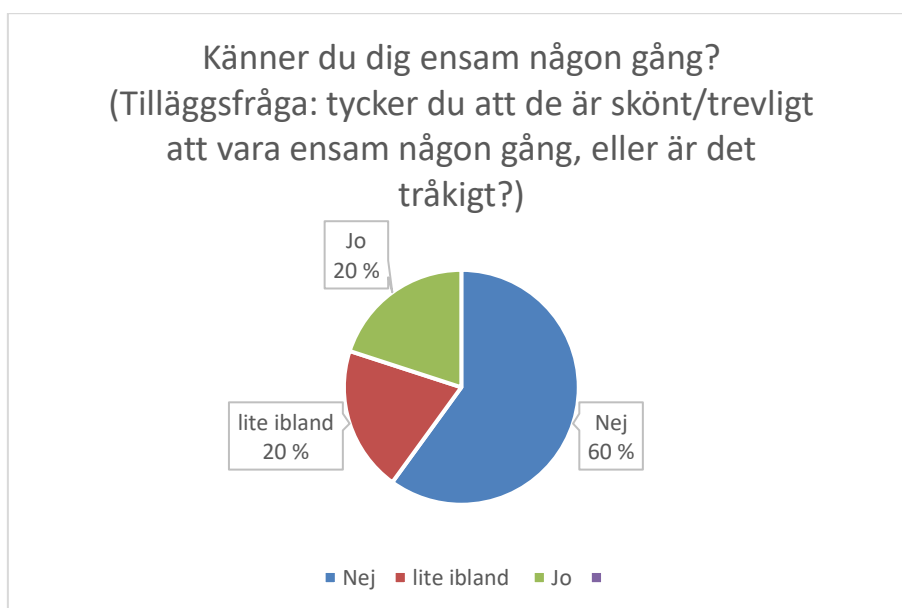
Tre av respondenterna svarade att de kan prova på nya saker med sin 4bt-vän/stödperson. En respondent av dessa tre svarade respondenter ville veta i förväg om det skulle göra något nytt. Två av respondenterna meddelade att de inte har gjort nya saker med sin vän. För att förtydliga presenteras några svar med citat av respondenterna. "Inga nya saker, alltid samma saker", "Vi har inte gjort nya saker".

### Tycker du att du med din 4bt-vän/stödperson kan prata om roliga och jobbiga saker?

Tre av respondenterna svarade att de kan tala om både roliga och jobbiga saker med sin 4bt-vän/stödperson, en respondent svarade att kan ibland tala om roliga eller jobbiga saker och en respondent svarade att hen inte ännu talat om jobbiga saker men tror nog det skulle vara möjligt.

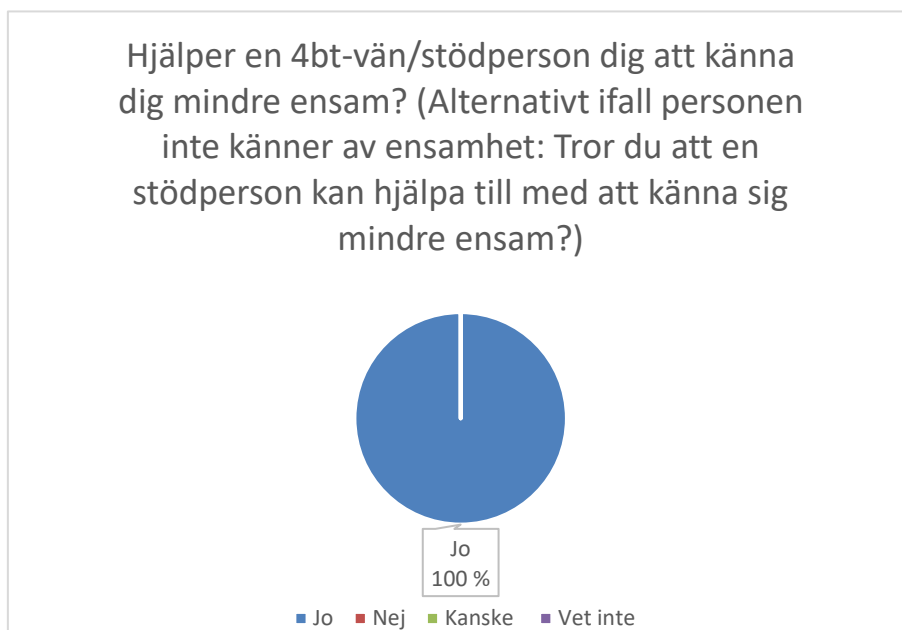
**Känner du dig ensam någon gång?** Tre av respondenterna svarade nej på denna fråga, en av respondenterna svarande lite ibland och en respondent svarade jo. För att förtydliga presenteras resultatet i *figur 4*.

**Tilläggsfråga: tycker du att de är skönt/trevligt att vara ensam någon gång, eller är det tråkigt?** gav svar som presenteras med citat av respondenterna. ”nä, har mycke vänner”, ”Jo, när ja e ensam hemma”, ”trivs ensam, bara de int e för länge ensamhet”.



Figur 4: Känner du dig ensam någon gång?

**Hjälper en 4bt-vän/stödperson dig att känna dig mindre ensam? (alternativ ifall personen inte känner av ensamhet: Tror du att en stödperson kan hjälpa till med att känna sig mindre ensam?)** Alla fem respondenter svarade att de tycker en 4bt-vän/stödperson hjälper dem känna sig mindre ensam. För att förtydliga presenteras resultatet i figur 5.



Figur 5: Hjälper en 4bt-vän/stödperson dig att känna dig mindre ensam?

### **Får du själv bestämma över din fritid (t.ex. om vad du gör på din fritid)?**

Tre av respondenterna svarade ja, det får själv bestämma vad de gör på sin fritid. Två av respondenterna svarade att det finns situationer var det skulle villa bestämma mer eller mindre. Det kom svar som presenteras med citat av respondenterna. ”Vi kommer överens tillsammans, brukar välja hennes förslag, har svårt o göra beslut” och ”nojoo, lite får jag nog bestämma, vissa saker önskar andra att jag skulle måsta gå på som t.ex. gymmet”.

### **Finns det situationer då du vill bestämma mera över din fritid?**

Tre av respondenterna svarade nej, de var nöjda med sin nuvarande situation. En av respondenterna svarade att hen tycker det ibland kan bli för mycket att bestämma själv och en svarande att det finns vissa situationer var hen skulle villa bestämma mer.

### **Hur kommer ni överens om vad ni gör på era träffar med 4bt-vännen/stödpersonen?**

#### **Är du med och bestämmer?**

Fyra av respondenterna svarade att de bestämmer tillsammans med sin vän om träffarna. En av dem svarade som presenteras med citat. ”Vi har ett system var vi hör av oss vad vi ska göra följande gång, både tycker det är bra”. En av respondenterna ville hoppa över frågan.

### **Skulle din fritid se annorlunda ut om du inte hade en 4bt-vän/stödperson?**

Fyra av respondenterna tyckte att deras fritid skulle se annorlunda ut utan en 4bt-vän/stödperson. En av respondenterna tyckte inte att fritiden skulle se annorlunda ut utan en 4bt-vän/stödperson. För att förtydliga presenteras resultatet som citat av respondenternas svar.

”Nej, sku göra med min kontaktperson”, ”lite jo, har alltid haft en”, ”att ja int e hela tiden hemma”, ”jo, då e ja mer ensam” och ”kanske lite annorlunda, om ja skulle int har en stödperson skulle ja säkert bara vara där hemma”

### **Vad är det bästa med att ha en 4bt-vän/stödperson?**

Alla fem av respondenterna svarade varierande på frågan, för att förtydliga presenteras resultatet som citat av respondenternas svar.

”Att man kan prata med den där personen om vad som helst, om det är något som tynger på hjärta”, ”Kan göra saker jag int skulle annars göra”, ”det känns bra, tycker om honom”, ”hon e bra på att laga mat, hon e bra” och ”träffarna är det bästa, ha roligt tillsammans”

### **Är det något annat du vill berätta som inte kommit fram?**

Två av respondenter svarade på frågan och presenterar svaren som citat. ”Det sku inte vara roligt att gå på bio ensam”, ”han kan hjälpa mig med vad som helst”

## **7 DISKUSSION**

Vi började redan under våren 2019 tala med Karolina Sjöberg om att jag skulle kunna utföra intervjuer om vänverksamheten på Sams. Syftet med intervjuerna slog vi fast först på hösten 2019. Jag utförde alla fem intervjuer i februari 2020, alltså före Coronapandemin slog ut i samhället mars 2020. Undersökningen skulle troligen sett annorlunda ut om

jag skulle ha utfört intervjuerna vid tidpunkten för när samhället gradvis öppnas upp igen sommaren 2020.

## 7.1 Resultat och diskussion

Resultatet visar att dessa fem respondenter som svarade på intervjufrågorna var nöjda med vänverksamheten. Alla respondenter var nöjda med sin 4bt-vän och alla trivdes bra med hen. Jag hittade ingen tidigare undersökning som har utvärderat klienternas upplevelse om Sams vänverksamhet med samma syfte som i denna undersökning, vilket har lett till att jag inte har kunnat jämföra resultaten. Överlag har det inte riktigt undersökts utifrån ett klientperspektiv hur klienterna upplever frivilligverksamhetens påverkan på fritiden, delaktigheten och ensamhet. Fast min undersökning bara hade fem respondenter är jag ändå nöjd med resultatet jag fick, dels pga. av att de respondenter jag hade var väldigt olika, både vad gäller kön och ålder. Dessutom förekom det varians i respondenternas boendeform, vissa bodde på serviceenheter och vissa på stödboende.

Alla respondenter tyckte de får stöd av sin 4bt-vän, vilket bidrar till att de har möjligheten att prova nya saker, ifall de vill. Som tidigare nämnt är det viktigt att ha meningsfulla aktiviteter i vardagen, för det ökar självkänslan och främjar välbefinnandet.

Tre av fem kände inte sig ensamma i vardagen, en kände sig lite ensam och en kände sig ensam. En undersökning som jag hittade om ensamhet kring personer med funktionsvariation hade kommit fram med väldigt olika resultat kring ensamheten. Resultatet kastade från att 9 % upp till 39 % av respondenterna kände sig ensamma. Samma undersökning kom fram till att fenomenet ensamhet kring personer med funktionsvariation är väldigt underundersökt och oftast lämnas denna grupp bort när man undersöker ensamhet. Alla respondenter i min undersökning tyckte att deras 4bt-vän hjälper dem känna sig mindre ensamma. Detta visar mig att vänverksamheten har en tydlig påverkan på klienternas ensamhetskänslor.

Tre av fem respondenter svarade att de själva får bestämma vad de gör på sin fritid. En av respondenterna svarade att hen önskade sig vara tvungen att fatta färre beslut och en respondent svarade att i vissa områden i hans vardag gör beslut för hen vad hen helst ska

göra. Också på frågan om det finns situationer i vilka respondenten skulle vilja bestämma mera om sin fritid svarade tre av respondenterna att det är nöjda med den nuvarande situationen. En av respondenterna ville bestämma mindre och en hoppades på att få bestämma mer på boendet vad hen gör på fritiden. Utifrån detta anser jag att i helhet är största delen nöjda med självbestämmanderätten som angår deras fritid. Här hittade jag inte heller tidigare undersökning som skulle ha tagit upp klienternas åsikter om självbestämmanderätten. Undersökningarna tog bara upp vad självbestämmanderätten betyder och hur den ska tillämpas i vardagen.

Fyra av fem respondenter svarade att deras fritid skulle se annorlunda ut om de inte skulle ha en 4bt-vän. Min undersökning kom till den slutsatsen att en 4bt-vän är en viktig del av klienternas fritid och vänverksamheten ger dem möjligheten att göra saker på fritiden de är intresserade av, minskar på deras ensamhetskänslor och klienterna är i största del nöjda med mängden självbestämmande i fritiden.

## **7.2 Slutsatser**

Är i stor del väldigt nöjd med min undersökning. Hade fem väldigt intressanta intervjuer jag utförde och kom i helhet till ett annorlunda resultat än jag hade trott. Trodde ensamheten skulle vara ett större problem än det egentligen var, och vidare trodde jag att respondenterna var i större behov av att få bestämma själv över deras fritid. Själva resultatet är mycket positivare än jag hade förväntat mig. Anser att Sams vänverksamhet gör ett väldigt meningsfullt arbete som ger klienterna en tydlig förbättring i vardagen, gällande ensamhet och delaktighet i egen fritid. Tycker det skulle vara viktigt att göra fler undersökningar om personer med funktionsvariation och i synnerhet om deras egna upplevelser om saker. Nu görs det för det mesta undersökningar om sådant som andra anser vara viktigt för dem. Som förbättringsförslag anser jag detta skulle vara viktigt att oftast undersöka och publicera resultaten av klienternas upplevelser av verksamheten, skulle själv haft nytta av tidigare undersökning, så jag skulle ha kunnat jämföra resultaten med varandra och se om det hänt någon förändring. Tycker Sams gör ett viktigt och meningsfullt arbete och har inte nu andra förbättringsförslag.



## KÄLLOR

Brunt, D & Hansson, L (red). 2014, *Att leva med psykisk funktionsnedsättning – livssituation och effektiva vård- och stödinsatser*. Studentlitteratur AB, Lund.

Fduv, 2020. *Fritidsverksamhet och hjälpmedel*. Tillgänglig: <https://www.fduv.fi/sv/information/fritid/> Hämtad: 3.6.2020.

Hallberg, U & Hallberg, L. 2018, *Delaktighet för personer med funktionsnedsättning*. Gleerups Utbildning AB, Malmö

Ineland, J; Molin, M & Sauer, L. 2019, *Intellektuell funktionsnedsättning, samhället och välfärd*. Studentlitteratur AB, Lund.

Kehitysvammaliitto, 2020. *Kehitysvammaisuus*. Tillgänglig: <https://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/> Hämtad: 4.6.2020.

Lantz, A. 2013, *Intervju metodik*. Studentlitteratur AB, Lund

Mielenterveyden keskusliitto, 2020. *Eroon yksinäisyydestä*. Tillgänglig: <https://www.mtkl.fi/mika-askarruttaa/yksinaisyys/> Hämtad: 4.6.2020.

Mieli, 2020. *Vapaa-aika virkistää*. Tillgänglig: <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/hyvinvointi/vapaa-aika-virkist%C3%A4%C3%A4> Hämtad: 4.6.2020.

Pietarinen, K, 2018. *Mielenterveyskuntoutujien ja vammaisten ihmisten kokemuksia yksinäisyydestä ja projektitoiminnasta sosiaalisen pääoman vahvistajana*. Tillgänglig: [https://www.aspa.fi/sites/default/files/Pietarinen\\_Katja\\_Pro\\_gradu\\_2018.pdf](https://www.aspa.fi/sites/default/files/Pietarinen_Katja_Pro_gradu_2018.pdf) Hämtad: 23.7.2020.

Sams, 2020. *Fritid*. Tillgänglig: <https://samsnet.fi/fritid/> Hämtad: 3.6.2020.

Social- och hälsovårdsministeriet, 2016. *FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning träder i kraft – fokus på delaktighet och tillgänglighet*. Tillgänglig: [https://stm.fi/sv/artikkeli/-/asset\\_publisher/yk-n-vammaisyleissopimus-voimaan-periaatteina-osallisuus-ja-esteettomyys](https://stm.fi/sv/artikkeli/-/asset_publisher/yk-n-vammaisyleissopimus-voimaan-periaatteina-osallisuus-ja-esteettomyys) Hämtad: 3.6.2020.

Tenk, 2012. *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelse från den i Finland*.

Teittinen, Antti. 2015, *Vammaisuus ja yksinäisyys*. Tillgänglig: <https://ketju-lehti.fi/aiheet/tutkimuksessa-tapahtuu/vammaisuus-ja-yksinaisyys/> Hämtad: 4.6.2020.

Thl, 2019a. *Bedömning av funktionsförmågan i funktionshinderservice*. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/handbok-om-funktionshinderservice/serviceprocessen/bedomning-av-servicebehovet/bedomning-av-funktionsformagan-i-funktionshinderservicen> Hämtad: 3.6.2020.

Thl, 2019b. *Stöd till självbestämmanderätten*. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/handbok-om-funktionshinderservice/stod-och-service/stod-till-sjalvbestammanderatten> Hämtad: 3.6.2020.

Thl, 2019c. *Delaktighet för personer med funktionsnedsättning*. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/handbok-om-funktionshinderservice/funktionshinder-i-samhället/delaktighet-for-personer-med-funktionsnedsattning> Hämtad: 4.6.2020.

Lövgren, Veronica. 2013, *Villkoret vuxenskap: Levd erfarenhet av intellektuellt funktionshinder, kön och ålder*. Umeå University: Institutionen för socialt arbete

## **BILAGOR**

### **Bilaga 1: Intervjufrågor**

#### **Intervjufrågor**

Har 4BT hittat en bra vän/stödperson till dig?

Svar:

Hur trivs ni tillsammans?

Svar:

Vad brukar ni göra tillsammans?

Svar:

Får du stöd av din vän/stödperson?

Svar:

Ifall du vill prova på nya saker, kan du göra det med din vän?

Svar:

Tycker du att du med din 4bt-vän/stödperson kan prata om roliga och jobbiga saker?

Svar:

Känner du dig ensam någon gång? (Tilläggsfråga: Tycker du att det är skönt/trevligt att vara ensam någon gång, eller är det tråkigt?)

Svar:

Hjälper en 4bt-vän/stödperson dig att känna dig mindre ensam? (Alternativt ifall personen inte känner av ensamhet: Tror du att en stödperson kan hjälpa till med att känna sig mindre ensam?)

Svar:

Får du själv bestämma över din fritid? (T.ex. om vad gör du på din fritid?)

Svar:

Finns det situationer då du vill bestämma mera över din fritid?

Svar:

Hur kommer ni överens om vad ni gör på era träffar med 4bt-vännen/stödpersonen? Är du med och bestämmer?

Svar:

Skulle din fritid se annorlunda ut om du inte hade en 4bt-vän/stödperson?

Svar:

Vad är det bästa med att ha en 4bt-vän/stödperson?

Svar:

Är det något annat du vill berätta som inte kommit fram?

Svar:

## **Bilaga 2: Samtycke**

### **Samtycke**

**Jag har fått en sammanfattning av studiens syfte och innehåll samt användningen av insamlade material. Jag ger mitt samtycke till att delta i studien enligt instruktionerna, bl.a. att intervjun bandas in. Jag kan vid behov avbryta mitt deltagande av studien i vilket skede som helst. Allt insamlat material kan användas i enskilda tillfällen där deltagarens identitet inte kan igenkännas. Detta avtal är gjort i två kopior, ett för deltagaren och ett för skribenten.**

**Härmed ger jag mitt samtycke**

Datum                      Deltagarens underskrift

Datum                      Skribentens namn

## **Bilaga 3: Följebrev**

### **Informationsbrev**

Hej,

jag är tredje årets socionomstuderande på Yrkeshögskolan Arcada och skriver som ett arbetslivsrelaterat projekt om stödpersonsverksamhetens (4bt) påverkan på brukarens ensamhet och fritidsdelaktighet. Studien gör tillsammans med Sams. Studiens resultat kommer till Sams användning. Resultatet kan användas i framtiden för finansieringsansökan.

Ni har möjligheten att delta i studien genom individuell intervju, där vi diskuterar er uppfattning av ensamhet och fritidsdelaktighet och hur ni anser stödpersonsverksamheten ha påverkat dessa. Intervjun börjar med förhandsbestämda frågor, men det finns rum också för fri diskussion om ämnet. Intervjuerna hålls i februari 2020 på en på förhand bestämd tid och plats. Intervjun bandas in, transkriberas och analyseras. Direkta anonyma citat kan förekomma i den slutliga rapporten.

Studien följer de etiska principerna för ett vetenskapligt arbete (Tenk 2012). Alla deltagare hålls anonyma och det insamlade råa materialet behandlas enbart av skribenten och Sams. Det bandade materialet förstörs efter att analysen är genomförd. Alla deltagare ger sitt samtycke och har rätt att avbryta sitt deltagande i alla skeden av studien.

**Hälsningar,**

**Minna Hyttinen, Socionomstuderande Arcada**